

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Prasības iesniegšana Tiesā](#) > [Starpniecība](#) > [Mediācija ES Dalībvalstīs](#) > France

Saturu nodrošina

Francija

Mediācija ES dalībvalstīs

Francija

Tā vietā, lai vērstos tiesā, kāpēc gan nemēģināt atrisināt strīdu, izmantojot mediāciju? Tā ir alternatīva strīdu risināšanas (ASR) procedūra, kurā mediators palīdz strīdā iesaistītajām pusēm panākt vienošanos. Francijas valdība un praktizējošie juristi apzinās mediācijas priekšrocības, un likumdevējs stingri mudina to izmantot.

Ar ko sazināties?

Francijā nav centrālās vai valsts iestādes, kas būtu atbildīga par mediatora profesijas reglamentēšanu.

Nav oficiālas un valsts mēroga tīmekļa vietnes, kas attiektos uz mediāciju. Tomēr ir sadaļa par mediāciju tīmekļa vietnē www.justice.fr un [darījumdarbības mediācijas sabiedrisko pakalpojumu](#) tīmekļa vietnē vai [administratīvās mediācijas](#) tīmekļa vietnē.

Katra apelācijas tiesa publicē mediatoru sarakstus civillietās, sociālajās un komerciālajās lietās. Šie saraksti tika izveidoti ar 2016. gada 18. novembra Likuma Nr. 2016-1547 par 21. gadsimta tiesu sistēmas modernizāciju 8. pantu. Šie saraksti galvenokārt ir paredzēti tiesnešu informēšanai, un tos var darīt zināmus lietas dalībniekiem, izmantojot jebkādus līdzekļus. Konkrētāk, šie saraksti ir pieejami attiecīgo apelācijas tiesu tīmekļa vietnēs.

Kurā jomā mediācija ir pieļaujama un/vai tiek visbiežāk izmantota?

Puses var nodot lietu mediācijai jebkurā laikā un jebkurā tiesību jomā, izņemot tās jomas, uz kurām attiecas «sabiedriskās kārtības noteikumi». Piemēram, ar mediācijas kārtībā panāktu vienošanos nav iespējams apiet obligātās tiesību normas laulības vai laulības šķiršanas jomā.

Mediācija tiek praktizēta dažādās jomās, piemēram:

- kaimiņattiecību strīdi;
- strīdi starp namīpašniekiem un īrniekiem;
- ģimenes strīdi;
- cilvēcisko attiecību strīdi organizācijās;
- strīdi starp uzņēmumiem, izpildot līgumu vai jebkurā citā konflikta situācijā;
- strīdi starp uzņēmumiem un banku sistēmu;
- strīdi, kas saistīti ar publisko iepirkumu, vai strīdi ar valsts pārvaldes iestādēm, valsts iestādēm vai pašvaldībām.

Kādi noteikumi jāievēro?

Mediācijas izmantošana

Ar 1995. gada 8. februāra Likumu Nr. 95-125 par tiesu organizāciju un civilprocesu, kriminālprocesu un administratīvo procesu Francijas tiesībās tika ieviesta civiltiesiskā mediācija.

Ar 2011. gada 16. novembra rīkojumu Nr. 2011-1540 Francijas tiesību aktos tika transponēta ES Direktīva 2008/52/EK. Ar šo direktīvu ir izveidota sistēma, lai veicinātu pušu strīdu izšķiršanu mierizlīguma ceļā ar trešās personas – mediatora – palīdzību. Ar rīkojumu tika paplašināta direktīvas noteikumu darbības joma, attiecinot to ne tikai uz pārrobežu mediāciju, bet arī uz iekšējo mediāciju, izņemot strīdus saistībā ar darba līgumu vai strīdus, kas saistīti ar administratīvajām tiesībām, kuras ir valsts suverēnā kompetencē.

Ar šo 2011. gada 16. novembra rīkojumu tika grozīts arī 1995. gada 8. februāra likums, lai izveidotu vispārēju mediācijas sistēmu. Tajā tika definēts mediācijas jēdziens, izklāstīti nosacījumi, kas mediatoram jāievēro, un apstiprināts konfidencialitātes princips, kas ir būtisks mediācijas procesa sekmīgai norisei.

Kopš 2010. gada Uzņēmumu mediators, kas iecelts ar Republikas prezidenta dekrētu un atrodas ekonomikas, finanšu un ekonomikas atveseļošanas ministra pakļautībā, piedāvā bezmaksas un konfidenciālu mediācijas pakalpojumu valsts un privātajām ieinteresētajām personām. Šādā veidā mediators piedalās sabiedrības interešu mērķa sasniegšanā, lai attīstītu alternatīvas strīdu izšķiršanas metodes. Mediatoru var pieaicināt strīdos starp uzņēmumiem, līguma izpildes vai jebkurā citā konflikta situācijā, kā arī strīdos, kas saistīti ar publisko iepirkumu, vai strīdos ar valsts pārvaldes iestādēm, valsts iestādēm vai pašvaldībām.

Visbeidzot, Administratīvo tiesu kodeksā ir nodaļa, kas veltīta administratīvajai mediācijai, ko pieprasa puses vai tiesa (sk. L. 213-1. un turpmākos pantus).

Mediācija pēc vienošanās:

Puses pēc savas iniciatīvas var nolemt apspriesties ar mediatoru. Lai to izdarītu, tām nav jāvēršas tiesā.

Jebkurā gadījumā puses, kuras ir vērsušās tiesā, lai tā izšķirtu strīdu, joprojām var, ja tās piekrīt, izmantot mierizlīgumu strīda atrisināšanai, vērsties pie mediatora.

Mediācija tiesu iestādēs:

Ja prasība ir iesniegta tiesā: tiesnesis, kas izskata strīdu, pēc pušu piekrišanas saņemšanas var iecelt trešo personu, kas uzklausītu puses un apspriestu to viedokļus, ļaujot pusēm atrisināt strīdu starp tām (Civilprocesa kodeksa 131-1. pants).

Ģimenes lietās, konkrēti vecāku pilnvaru vai pagaidu pasākumu laulības šķiršanas jomā tiesnesis pusēm var arī pieprasīt piedalīties informatīvā sēdē par mediāciju, kas lietas dalībniekiem ir bez maksas un par to nepiemēro nekādas sankcijas (Civilprocesa kodeksa 255. un 373-2-10. pants).

Ar 2019. gada 23. marta Likumu Nr. 2019-222 par plānošanu 2018.–2022. gadam un tiesu sistēmas reformu Civilprocesa kodeksa 373-2-10. pantā tika ieviesta pēcsprieduma mediācija:

"Ja rodas domstarpības, tiesnesis cenšas samierināt puses.

Lai palīdzētu vecākiem vienoties par vecāku varas īstenošanu, tiesa var ierosināt vecākiem iesaistīties mediācijā, ja vien netiek apgalvots, ka viens no vecākiem ir vardarbīgi izturējies pret otru vecāku vai bērnu. Ja vecāki piekrīt mediācijai, tiesa šim nolūkam var iecelt ģimenes mediatoru, tai skaitā galīgajā lēmumā par to, kā īstenojama vecāku vara.

Ja vien netiek apgalvots, ka viens no vecākiem ir bijis vardarbīgs pret otru vecāku vai bērnu, tiesnesis var arī viņiem pieprasīt tikties ar ģimenes mediatoru, kurš viņus informēs par mediācijas pasākuma mērķi un norisi.

Tiesa var ierosināt mediāciju arī administratīvās lietās: "Ja administratīvā tiesa vai apelācijas administratīvā tiesa izskata strīdu, tiesas kolēģijas priekšsēdētājs ar pušu piekrišanu var pilnvarot mediāciju, lai mēģinātu panākt vienošanos starp pusēm" (Administratīvo tiesu kodeksa L. 213-1. pants). Tie paši noteikumi attiecas uz Valsts padomi, kas ir administratīvā rīkojuma augstākā tiesa (Administratīvo tiesu kodeksa L. 114-1. pants).

Rīkojums par mediāciju:

Ja tiesā ir iesniegta prasība un puses nav vienojušās par mediāciju, "tiesa var uzdot pusēm tiesas noteiktajā termiņā (...) tikties ar mediatoru, kurš ir atbildīgs par to, lai tās tiktu informētas par mediācijas pasākuma mērķi un norisi". (Civilprocesa kodeksa 127-1. pants).

"Obligātā" mediācija

Līdz ar jaunākajām izmaiņām likumdošanā Francijas tiesību aktos ir ieviesta mediācijas obligāta izmantošana konkrētos apstākļos.

Ar 2016. gada 18. novembra Likuma Nr. 2016-1547 par 21. gadsimta tiesu sistēmas modernizēšanu 7. pantu vienpadsmit tiesās tika eksperimentāli ieviesta prasība obligāti īstenot iepriekšēju mediāciju. Sākotnēji bija plānots, ka eksperiments beigsies 2019. gada beigās, taču tas tika pagarināts līdz 2020. gada 31. decembrim un pēc tam līdz 2022. gada 31. decembrim.

Personām, kuras vēlas grozīt ģimenes lietu tiesas nolēmumu vai tiesas apstiprinātas vienošanās noteikumu, pirms vēršanās tiesā ir jācenšas īstenot mediāciju ģimenes lietās. Pretējā gadījumā grozījuma pieteikums nebūs pieņemams.

Tas attiecas uz šādiem pieteikumiem:

- par bērna pastāvīgo dzīvesvietu,
- saskarsmes tiesībām un tiesībām uz bērna uzturēšanos,
- vecāku ieguldījumu nepilngadīga bērna izglītībā un uzturēšanā;
- kā arī lēmumiem, kas attiecas uz vecāku varas īstenošanu.

Iepriekšējas mediācijas ģimenes lietās mēģinājums pirms vēršanās tiesā nav nepieciešams šādos gadījumos:

- viens no vecākiem ļaunprātīgi izturas pret otru vecāku vai pret bērnu vai ja ir iesniegts pieteikums par pušu vienošanās apstiprināšanu,
- tiesas vērtējumā ir cits pamatots iemesls, lai nepieprasītu pusēm mēģināt mediāciju pirms vēršanās tiesā.

2019. gada 23. marta Likums Nr. 2019-222 par 2018.-2022. gada plānošanu un tieslietu sistēmas reformu noteica, ka obligāti jāizmanto alternatīvs strīdu izšķiršanas veids, piemēram, mediācija, attiecībā uz prasībām, kuru summa nepārsniedz 5000 EUR saistībā ar strīdu starp kaimiņiem vai ārkārtīgiem kaimiņattiecību traucējumiem. Pirms vēršanās tiesā ar šādiem pieteikumiem pusēm pēc saviem ieskatiem ir jācenšas panākt tiesas samierinātāja vadītu izlīgumu, mediācijas mēģinājumu vai līdzdalības procedūras mēģinājumu. Pretējā gadījumā tiesnesis pēc savas iniciatīvas var pasludināt, ka pieteikums nav pieņemams. Tomēr pastāv pieci likumā paredzēti izņēmuma gadījumi:

- ja vismaz viena no pusēm iesniedz pieteikumu vienošanās apstiprināšanai;
- ja pirms vēršanās tiesā ir jāiesniedz pārsūdzība lēmuma pieņemējā struktūrā;
- ja kādas no pirmajā daļā minētajām izlīguma metodēm neizmantošana ir pamatota ar attaisnojošu iemeslu, jo īpaši ar tiesas samierinātāju nepieejamību saprātīgā termiņā;
- ja tiesnesim vai administratīvajai iestādei saskaņā ar īpašu noteikumu ir jāveic samierināšanās mēģinājums;
- ja kreditors ir nesekmīgi uzsācis vienkāršotu procedūru maza apmēra prasībām.

Administratīvajā tiesā izskatāmajiem strīdiem var piemērot obligātu iepriekšēju bezmaksas mediāciju, kurā katram strīda veidam tiek iecelts mediators. Pašlaik obligāta iepriekšēja mediācija ir paredzēta strīdiem par *Pôle emploi* lēmumiem un dažiem lēmumiem, kas attiecas uz konkrētām valsts amatpersonām (sk. 2022. gada 25. marta dekrētu Nr. 2022-433 par obligātas iepriekšējas mediācijas procedūru, kas piemērojama noteiktiem civildienesta strīdiem un noteiktiem sociālajiem strīdiem).

Mediācija krimināllietās

Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 41-1. pantu, ja izrādās, ka šāds pasākums var nodrošināt cietušajam nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, novērst nodarījuma rezultātā radušos kaitējumu vai veicināt noziedzīgā

nodarījuma izdarītāja rehabilitāciju, prokurors pirms nolēmuma pieņemšanas par publisku tiesvedību var tieši vai ar prokurora mediatora starpniecību organizēt mediāciju starp noziedzīgā nodarījuma izdarītāju un cietušo pēc cietušā lūguma vai ar viņa piekrišanu.

Krimināltiesiskā mediācija ļauj cietušajam un noziedzīgā nodarījuma izdarītājam aktīvi piedalīties noziedzīgā nodarījuma rezultātā radušos jautājumu risināšanā un atlīdzināt jebkāda veida kaitējumu, kas nodarīts noziedzīgā nodarījuma rezultātā. Šo procesu veic prokurora iecelts kriminālprocesa mediators, un tam ir jāļauj cietušajam brīvi izteikties, izstāstīt faktus un darīt zināmas savas cerības attiecībā uz nodarīto kaitējumu un prasīto atlīdzību. Tiešā konfrontācijā ar cietušo vainīgajam ir jāapzinās sava rīcība un tās sekas, lai novērstu atkārtotu nodarījumu izdarīšanu.

Ja krimināltiesiskās mediācijas pasākums netiek īstenots vainīgā uzvedības dēļ, prokurors var uzsākt tiesvedību, ja vien nerodas jauni pierādījumi. Krimināltiesiskā mediācija ir aizliegta gadījumos, kad vardarbība izdarīta pāra starpā, saskaņā ar Kriminālkodeksa 132.-80. pantu kopš 2020. gada 30. jūlija likuma Nr. 2020-936, kura mērķis ir aizsargāt vardarbībā ģimenē cietušos.

Mediācijas regulējums

Valsts mediatoru "ētikas kodekss" ir ES pieņemtais kodekss.

Arī uzņēmumu mediatori savu iejaukšanos pamato ar publiskiem darbības principiem.

"Akreditēti" mediācijas dienesti ģimenes lietās, t. i., tādi, kuri saņem publisku finansējumu no ģimenes pabalstu kases, sociālās nodrošināšanas shēmas lauksaimniecības jomā un Tieslietu ministrijas, apņemas attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu un kvalitāti ievērot noteiktus standartus, kas noteikti valsts atsaucēs sistēmā.

2017. gadā tika pieņemta administratīvo strīdu [mediatoru ētikas harta](#) administratīvās mediācijas procedūrā.

Visbeidzot, 2017. gada 9. oktobra Dekrētā Nr. 2017-1457 par mediatoru sarakstu apelācijas tiesās ir precizēti nosacījumi iekļaušanai šādā sarakstā. Tie ir šādi:

1. uz mediatoru nedrīkst attiekties notiesāšana, tiesībnespēja vai aizliegums, kas minēti Sodāmības reģistra biļetenā Nr. 2;
2. mediators nav rīkojies, pārkāpjot goda, krietnuma un morāles principus, par ko tika piemērotas disciplināras vai administratīvas sankcijas, kuru rezultātā viņš atstādināts, izslēgts no reģistra, atcelts no amata vai atsaukts viņa apstiprinājums vai atļauja;
3. fiziskām personām un juridiskām personām ir pierādījumi par apmācību vai pieredzi, kas apliecina to piemērotību mediācijas praksei: katrai fiziskai personai, kas ir juridiskas personas dalībnieks un kas veic mediācijas pasākumus, jāatbilst nosacījumiem, kas paredzēti attiecībā uz fiziskām personām.

Informācija un mācības

Pašlaik Francijas tiesību aktos nav paredzēta īpaša kvalifikācija, kas mediatoriem jāiegūst, lai varētu veikt mediāciju.

Ģimenes mediatoriem ir valsts diploms (*DEMF*). Šāda diploma iegūšana nav obligāts nosacījums, lai praktizētu mediāciju ģimenes lietās. Tomēr tas ir nepieciešams, lai strādātu akreditētā ģimenes mediācijas dienestā.

Krimināllietās fiziskas personas, kā arī pienācīgi deklarētas apvienības ir pilnvarotas veikt starpniecības funkcijas tiesu un apelācijas tiesu jurisdikcijās saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa R. 15-33-30. pantā noteiktajām procedūrām. Mediatori saņem vismaz 35 stundas sākotnējās apmācības, kā arī pastāvīgu apmācību visa pārējā darba mūža laikā.

Kādas ir mediācijas izmaksas?

Ārpusstiesas mediācijas vai tiesas mediācija ir maksas pakalpojums personām, kuras izvēlējušās izmantot šādu alternatīvās strīdu izšķiršanas iespēju.

Mediācija ir bez maksas, ja tiek izmantota viena no daudzajām sabiedrisko pakalpojumu mediācijām vai ja tā tiek

pieprasīta krimināllietās. Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad tā ir obligāts priekšnoteikums pārsūdzībai administratīvajā tiesā.

Mediatora pakalpojumus var apmaksāt, izmantojot juridisko palīdzību, kas paredzēta 1991. gada 19. decembra Dekrēta Nr. 91-1266 118.-9. un nākamajos pantos. Tomēr šī maksa nedrīkst pārsniegt 256 EUR vienai pusei vai 512 EUR visām pusēm.

Ja veikta mediācija tiesu iestādēs, atlīdzības apjomu nosaka tiesnesis pēc tam, kad ir pabeigts uzdevums un iesniegts ziņojums vai izdevumu saraksts (1991 gada 19. decembra Dekrēta Nr. 91-1266 119. pants). Tiesnesis, kas novērtē tiesāšanās izdevumus, nosaka avansa un atlīdzības apmēru (Civilprocesa kodeksa 131-6. un 131-13. pants). Tā kā normatīvajos aktos nav precīzi noteikts cenrādis par mediācijas pakalpojumu sniegšanu ģimenes lietās, pakalpojuma cenas ir atšķirīgas.

Dienesti, kuri saņem publisku finansējumu, apņemas ievērot cenrādi, kas attiecas uz ģimeņu līdzdalības apjomu. Finansiālais ieguldījums, kas pusēm jāmaksā par mediācijas sesiju un par katru personu, svārstās no 2 EUR līdz 131 EUR atkarībā no ienākumiem.

Vai ir iespējama mediācijas rezultātā panāktas vienošanās izpilde?

Ja puses ir panākušas vienošanos, tā tām ir saistoša kā jebkurš līgums.

Ja puses to vēlas, vienošanās izpildi ir iespējams panākt, iesniedzot to apstiprināšanai kompetentajā tiesā (skatīt Civilprocesa kodeksa 1565. pantu; Administratīvās tiesvedības kodeksa L. 213-4. pantu) vai saskaņā ar tiesas kancelejas 2021. gada 22. decembra likumu par advokāta aktu.

Ja mediācija ir saistīta ar procesu tiesā, Civilprocesa kodeksa 131-12. pantā paredzēts, ka vienošanos pēc pušu lūguma apstiprina attiecīgais tiesnesis, kas izskata attiecīgo lietu.

Civilprocesa izpildes kodeksa L111-3 1. pantā paredzēts, ka tiesas mediācijā vai ārpus tiesas mediācijā panāktas vienošanās, kuras apstiprinājušas vispārējās tiesas vai administratīvās tiesas, ir izpildāmi dokumenti.

Attiecībā uz krimināltiesisko mediāciju Kriminālprocesa kodeksa 41-1 5. pants paredz: ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir apņēmies cietušajam atlīdzināt zaudējumus, cietušais, ņemot vērā šo ziņojumu, atbilstīgi Civilprocesa kodeksa noteikumiem var pieprasīt zaudējumu piedziņu saskaņā ar rīkojumu par samaksas procedūru.

■ Lapa atjaunināta: 20/04/2023

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.